

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

В.о. ректора Центральноукраїнського
державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
доктор філологічних наук, професор

О.А.Семенюк

«26» лютого 2021 року

ВИСНОВОК

**фахового семінару з попередньої експертизи дисертації за
спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки
кафедри педагогіки та менеджменту освіти
Центральноукраїнського державного педагогічного університету
імені Володимира Винниченка
від 26 лютого 2021 року**

ПРИСУТНІ: 10 із 12 науково-педагогічних та наукових працівників
кафедри педагогіки та менеджменту освіти, а саме:

1. Радул Валерій Вікторович, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
2. Галета Ярослав Володимирович, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
3. Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
4. Окольнича Тетяна Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
5. Радул Ольга Сергіївна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
6. Шандрук Світлана Іванівна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор.
7. Філоненко Оксана Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, доцент.
8. Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
9. Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.
10. Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент.

На засіданні присутні:

1. Карпенко Юлія Петрівна, здобувач.
2. Князян Маріанна Олексіївна, науковий керівник, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

З присутніх науково-педагогічних та наукових працівників кафедри педагогіки та менеджменту освіти 7 докторів наук та 3 кандидати наук – фахівці за профілем представленої дисертації.

Голова засідання – Філоненко Оксана Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, доцент.

СЛУХАЛИ: Доповідь Карпенко Юлії Петрівни за матеріалами дисертації: «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки», представленої на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова М. О. Князян.

Тема дисертації затверджена вченою радою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (протокол № 10 від 26 червня 2018 р.) і узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень Національної академії педагогічних наук України в галузі педагогіки і психології (протокол № 5 від 27 листопада 2018 р.).

Доповідачка обґрунтувала актуальність обраної теми, визначила мету, завдання, охарактеризувала об'єкт та предмет дослідження, виклала основні наукові положення та висновки, що виносяться на захист, вказала науково-практичну значущість роботи, зазначила про впровадження результатів дослідження.

Авторка зазначила, що спираючись на наукові доробки, було уточнено сутність поняття «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів» як пізнавальної, самостійної, творчої діяльності здобувачів вищої освіти, котра має на меті оволодіння ними методами дослідження, теоретичними знаннями в галузі сімейної медицини та збагачує досвід проведення власного наукового пошуку.

Готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності розуміємо як здатність до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті якої студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, що допомагає самостійно застосувати їх у майбутній професійній діяльності та сприяє здатності знаходити шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізувати проблеми та вільно орієнтуватися у сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам.

Компонентами зазначеної готовності є мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний.

Мотиваційно-цільовий компонент відображає внутрішнє спонукання здобувачів освіти до діяльності, а саме інтересу до предмета та процесу науково-дослідної діяльності, прагнення до творчості, професійного самовдосконалення, пізнання.

До когнітивно-інформаційного компонента відносимо знання про сутність, структуру й методи проведення дослідження, а також про інноваційні процеси у медицині, сучасні досягнення медичної науки (наприклад, сучасні медичні препарати, застосування інноваційних методів лікування та діагностики, прийоми медико-соціальної реабілітації тощо), саме тому були виокремлені такі сегменти знань, як медичні й дослідницькі.

Складові процедурно-функціонального компонента готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності є такими, як-от: технологічні вміння, котрі виявляються у здатності працювати з комп'ютером та використовувати інформаційно-комунікаційні технології; комунікативні вміння, що спостерігаються при спілкуванні з учасниками науково-дослідної діяльності та у професійній діяльності; організаційні вміння, які актуалізуються під час планування наукового дослідження, організації та впровадження його етапів (визначення наукового апарату дослідження, розробка його теоретичного базису, проведення експериментальної роботи, обговорення з професіоналами проміжних результатів, оптимальних прийомів організації експерименту, узагальнення теоретичного матеріалу та емпіричних даних, їхній аналіз та обґрунтування власної дослідницької позиції, прогнозування ймовірних шляхів вирішення поставлених проблем, оформлення наукового тексту, його редагування); іншомовні вміння, які проявляються насамперед у вміннях опрацьовувати іншомовні наукові праці, спілкуватись та оформляти іноземною мовою результати науково-дослідної діяльності; рефлексивні вміння (самооцінка, самоконтроль діяльності).

Нами було уточнено критерії та показники готовності до науково-дослідної діяльності за кожним компонентом, а саме: персональний (характер вияву у майбутніх лікарів інтересу до предмета та процесу науково-дослідної діяльності, прагнення до творчості, професійного самовдосконалення, пізнання), змістовий (правильність дослідницьких і медичних знань), процесуальний (рівень сформованості технологічних, комунікативних, організаційних, іншомовних, рефлексивних умінь). Уточнення критеріїв та показників дало змогу визначити рівні сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності: високий, достатній, початковий.

На основі положень особистісно орієнтованого, системного та технологічного підходів було розроблено педагогічну технологію, котра мала такі етапи: спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний.

На спонукально-підготовчому етапі реалізовувалися такі цілі: підготовка викладачів спеціальних та загальних навчальних дисциплін до роботи із здобувачами вищої медичної освіти з формування у них готовності до науково-дослідної діяльності, діагностики рівня цієї готовності у студентів; формування у майбутніх сімейних лікарів інтересу до процесу та предмета науково-дослідної діяльності, прагнення до творчості, самовдосконалення та пізнання. Окрім цього, передбачалося закладення теоретичних знань здобувачів вищої медичної освіти про поняттєвий базис наукового пошуку, сутність основних

медичних термінів, а також формування найважливіших дослідницьких умінь (визначати мету, завдання дослідження, аналізувати наукові джерела, розробляти план експерименту, моделювати, узагальнювати, оформлювати висновки та список наукових джерел).

Для досягнення зазначених цілей були запропоновані викладачам лекційні заняття під загальною назвою «Сучасні проблеми організації науково-дослідної діяльності здобувачів освіти», семінар-практикум «Виявлення рівня готовності здобувачів освіти та викладачів до науково-дослідної діяльності», дискусії, вебінар «Чи потрібно залучати майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності?». Упроваджувалися методи, як-от самостійна робота здобувачів вищої освіти, проблемне навчання, експериментування, «case-study», та такі форми науково-дослідної діяльності, як предметний гурток, науково-проблемна група, волонтерський загін, предметний клуб.

Метою змістово-процесуального етапу технології було актуалізувати мотиваційно-цільовий компонент готовності до науково-дослідної діяльності, формувати системні, глибокі знання когнітивно-інформаційного компонента та вміння, що входять до структури процедурно-функціонального компонента. Задля досягнення цієї мети здобувачі вищої медичної освіти були залучені, окрім самостійної роботи, до творчої діяльності та проектної роботи у таких формах організації науково-дослідної діяльності, як науковий гурток, між-предметний тренінг, лекторська група, тьюторіат, науково-практичні студентські конференції, науково-практичні семінари. Виконувалися студентами й дослідження протягом практичних занять у закладах охорони здоров'я та виробничій практиці.

При реалізації третього етапу технології, а саме аналітико-результативного, ми ставили за мету актуалізувати у здобувачів вищої освіти накопичені знання когнітивно-інформаційного компонента та вміння процедурно-функціонального компонента; особлива увага при цьому зверталася на формування рефлексивних умінь, виявлення недоліків науково-дослідної діяльності, розробка засобів їх корекції, здійснення самодіагностики рівня готовності до цієї діяльності. Формою організації науково-дослідної діяльності була науково-дослідна студентська лабораторія. Окрім цього, студенти були залучені до практичних тренінгів із взаємодіагностики сформованості певного компонента готовності до науково-дослідної діяльності, самодіагностики та визначення прийомів усунення труднощів.

У ході діагностики було виявлено, що до початку експерименту в експериментальній та контрольній групах був майже однаковий рівень сформованості компонентів готовності. Після проведення експерименту спостерігаємо суттєве збільшення кількості здобувачів освіти з високим рівнем готовності саме в експериментальній групі 49,60 % (приріст +38,40 %), а у контрольній групі приріст був незначним, лише +12,01%. Аналізуючи достатній рівень, маємо таку динаміку змін: до впровадження технології в освітній процес в експериментальній групі показник був 49,93 %, а після проведення експериментальної роботи став 41,61 % (приріст склав – 8,32%) осіб; у респондентів контрольної групи відповідно – 49,64 % і 51,04 %

(приріст – +1,04 %). Щодо початкового рівня готовності, то узагальнений результат був таким: в експериментальній групі до початку експерименту було 38,87 % здобувачів освіти з цим рівнем, у контрольній групі – 39,09 %; після експериментальної роботи відповідно – 8,79 % (приріст склав -30,08 %) і 25,68 % (приріст лише -13,41% респондентів).

Зазначені результати підтверджують ефективність теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до НДД.

По доповіді було задано **9 запитань**, на які доповідачка дала правильні і ґрунтовні відповіді. Питання задавали:

Радул Ольга Сергіївна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Юліє Петрівно, уточніть, будь ласка, на основі вивчення наукових праць яких саме дослідників Ви сформулювали своє бачення феномена «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Аналіз наукових джерел з питання готовності до різного виду діяльності таких науковців, як-от Галини Алтухової, Ліри Гайсиної, Маріанни Князян, Василя Кременя, Тетяни Левченко, Наталії Мазур, Павла Підкасистого, Олександра Степанова, Світлани Усової, Олени Хромченко дозволив уточнити сутність поняття «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» як здатності до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті чого студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, самостійно застосовує їх, знаходить шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізує проблеми та вільно орієнтується в сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам.

Савченко Наталія Сергіївна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Юліє Петрівно, завдання формування організаційних умінь в аспекті процедурно-функціонального компонента набуває особливого значення у Вашій експериментальній роботі. Конкретизуйте, які завдання Ви запропонували майбутнім лікарям при залученні їх до науково-дослідної діяльності, щоб сформувати зазначені вміння?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Завдання, які сприяли формуванню умінь організувати НДД, ми структурували відповідно до таких етапів:

Визначення наукового апарату дослідження. В рамках роботи предметного гуртка з хімії завдання: Приготуйте розчин, який має застосування в медицині та дослідіть його властивості: приготування гідрогенкарбонатної буферної суміші, фізіологічного розчину, гіпертонічного розчину, гіпотонічного розчину.

Розробка базису теоретичного дослідження. В рамках роботи наукового гуртка здобувачі освіти склали орієнтовний план-конспект роботи, у якому передбачено виконання аналізу наукових джерел за темою дослідження. При

залученні тьютора в межах вивчення навчальної дисципліни «Фізіологія», завдання: проведіть аналіз наукової літератури з визначення ролі видатних учених у розвитку фізіології.

Проведення експериментальної роботи. При проведенні практичних занять на базі закладів охорони здоров'я при вивченні навчальної дисципліни «Безпека життєдіяльності; основи біоетики та біобезпеки» завдання: Визначити вплив емоцій медичного персоналу на пацієнтів та їхніх родичів.

Проведення зустрічей з професіоналами щодо обговорення проміжних результатів. В рамках вивчення дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)», завдання: Складіть рекомендації, щодо спілкування лікаря з пацієнтом по телефону в умовах пандемії. Make recommendations for the doctor to communicate with the patient by phone in a pandemic.

Оформлення наукового тексту. При залученні здобувачів освіти до проєктної діяльності, завдання: Виготовити буклет для оформлення результатів дослідження по темі «Поріс чорнобилем Чорнобиль, бідою нашою поріс». Підготувати тези до виступу на науково-практичній конференції для оприлюднення результатів дослідження «Значення біоеlementу цинку для життєдіяльності організму людини».

Філоненко Оксана Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, доцент. Шановна Юліє Петрівно, уточніть, будь ласка, які компоненти науково-дослідної діяльності майбутніх лікарів Ви виокремлюєте як пріоритетні та схарактеризуйте їх?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. На нашу думку, склад науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів репрезентований аксіологічним, теоретичним та операційним компонентами.

Аксіологічний компонент науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів відображає такі гуманістичні цінності, як визнання людини найвищим сенсом життя, вияв до неї любові, добра, милосердя, поваги. Важливими є й прагнення до пізнання, творчості, самовдосконалення як фахівця-дослідника на засадах порядності, доброчесності, справедливості.

Теоретичний компонент науково-дослідної діяльності концентрує систему знань, що відображають особливості як суто наукового пошуку у галузі медицини, так і особливостей професійної діяльності сімейних лікарів.

Операційний компонент науково-дослідної діяльності віддзеркалює ті методи дослідження, котрі використовуються у сімейній медицині. Здобувачі вищої освіти мають вільно використовувати методи теоретичного аналізу, синтезу, порівняння, аналогії, систематизації, класифікації, ранжування, шкалювання, абстрагування, конкретизації, узагальнення, моделювання, прогнозування тощо. Емпіричні методи науково-дослідної діяльності в галузі сімейної медицини є такими: спостереження, бесіда, анкетування, інтерв'ювання, тестування, експеримент, моніторинг тощо.

Філоненко Оксана Володимирівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, доцент. Шановна Юліє Петрівно, уточніть, будь ласка, які методи діагностики готовності до НДД

майбутніх сімейних лікарів Вами використовувались для виявлення рівнів її сформованості?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Рівень сформованості у майбутніх лікарів певного компонента готовності до науково-дослідної діяльності (мотиваційно-цільового, когнітивно-інформаційного, процедурно-функціонального) ми визначали за допомогою діагностичних методик, а саме: карт самоаналізу, анкетування, експертних оцінок, які були спрямовані на з'ясування рівня розвитку мотивації, прагнення до наукової діяльності та самовдосконалення; правильності теоретичних знань з основ наукових досліджень та спеціальних медичних знань; рівня сформованості організаційних, технологічних, комунікативних, іншомовних та рефлексивних умінь.

Зокрема зазначимо методики, які ми використовували: з метою оцінки інтересів здобувачів освіти до НДД (її предмета та процесу) нами використовувалася картка самооцінки готовності до НДД (за О. Моторнюк), що дозволило діагностувати сформованість внутрішньої або зовнішньої мотивації. Зокрема, майбутні лікарі мали оцінити такі мотиви: прагнення до успіху, прагнення до лідерства, прагнення отримати високу оцінку, прагнення до самовдосконалення, інтерес до предмета та процесу НДД.

Для діагностики сформованості прагнення до пізнання, цінності пізнання ми використали методику «Ціннісні орієнтації» М. Рокича. Цю ж методику використовували й для діагностики вияву прагнення до творчості. Аналізуючи ієрархію цінностей, ми звертали увагу, на якому місці здобувач освіти розташував такі картки: активне діяльне життя, пізнання та інтелектуальний розвиток, творча діяльність, робота над собою, розвиток, впевненість у собі.

Задля вияву правильності медичних та дослідницьких знань когнітивно-інформаційного компонента були розроблені тести з варіантами відповідей за тими медичними дисциплінами, які мають пріоритетне значення у професійній підготовці майбутнього сімейного лікаря.

Радул Валерій Вікторович, завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Юліє Петрівно, уточніть, яким чином Ви проводили дослідження в умовах дистанційного навчання?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Система дистанційного навчання у закладах вищої медичної освіти створена на базі освітньої платформи MOODLE. Окрім цього здобувачі освіти Черкаської медичної академії та Одеського національного медичного університету були залучені до Google-тестування, проведення конференцій та вебінарів у платформі Meet, Zoom. Наприклад, при вивченні навчальної дисципліни «Анатомія людини» здобувачі освіти залучені до діяльності у НДСЛ отримали завдання: проведіть опитування студентів 1 курсу у вигляді веб-квесту щодо виявлення ставлення до тютюнопаління, визначте у процентному співвідношенні кількість здобувач освіти, які палять. Схарактеризуйте негативний вплив тютюнокуріння на органи дихання. Складіть рекомендації і проведіть

повторний веб-квест. Визначте, чи змінився результат опитування після Ваших рекомендацій.

Завдання з дисципліни «Медична та біологічна фізика»: створіть рекламний ролик для профілактики гостроти зору з урахуванням теоретичних питань з теми «Око як оптична система».

Завдання з дисципліни «Іноземна мова (за професійним спрямуванням)»: підготуйте проєкт щодо профілактичних засобів населення до захворювання на COVID 19. Prepare a project on prevention measures for COVID 19.

Завдання, яке реалізовувалось через форму роботи – міжпредметний тренінг: запропонуйте модель бесіди з пацієнтом, в якій потрібно пояснити застосування сучасних лікарських препаратів або відступити від затверджених протоколів за допомогою презентації PowerPoint.

Проведення он-лайн лекційних занять з викладачами Одеського національного медичного університету. Оприлюднення результатів дослідження під час он-лайн виступів на науково-практичних конференціях.

Шандрук Світлана Іванівна, професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор. Шановна Юліє Петрівно, схарактеризуйте рівні готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. У дослідженні нами визначено такі рівні готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності: початковий, достатній, високий.

Початковий рівень готовності характерний для здобувачів вищої медичної освіти 1 курсу; вони не виявляють інтерес до предмета та процесу НДД, як і прагнення до пізнання, творчості й професійного самовдосконалення. До того ж медичні та дослідницькі знання не відзначаються правильністю; технологічні, комунікативні, організаційні, іншомовні й рефлексивні вміння не сформовані.

Достатній рівень характерний для здобувачів вищої медичної освіти, у яких інтерес до предмета та процесу НДД, прагнення до творчості, пізнання, професійного самовдосконалення виявляються час від часу. Технологічні, комунікативні, організаційні, іншомовні та рефлексивні вміння сформовані достатньо. Медичні та дослідницькі знання не завжди відзначаються правильністю.

Високий рівень спостерігається у здобувачів вищої освіти, які завжди виявляють інтерес до предмету та процесу НДД, прагнення до творчості, пізнання, професійного самовдосконалення. Медичні та дослідницькі знання відзначаються правильністю. Сформованими є й технологічні, комунікативні, організаційні, іншомовні та рефлексивні вміння.

Дубінка Микола Михайлович, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук. Шановна Юліє Петрівно, уточніть, чому саме залучення здобувачів освіти до діяльності в НДСЛ є пріоритетним при формуванні готовності майбутніх сімейних лікарів до НДД?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Одним із оптимальних форм розробленої педагогічної технології була науково-дослідна студентська лабораторія (НДСЛ), яку ми розробили та впровадили в навчальний процес підготовки майбутніх сімейних лікарів, до реалізації завдань діяльності якої були залучені викладачі загальних та спеціальних (фахових) дисциплін за допомогою методів експерименту, аналізу наукових джерел, моделювання, ділових ігор, самостійної та творчої роботи, проектної діяльності, інтегрованих завдань, самоаналізу. Діяльність здобувачів освіти у лабораторії передбачає і вивчення наукової літератури, і організацію та проведення експерименту, залучення інноваційних технологій, оформлення результатів дослідження та їхній фаховий аналіз. НДСЛ не така чисельна, як наукові та предметні гуртки, до неї поступово залучають здобувачів освіти за такими критеріями: серед здібних вибираються творчі особистості, які мають креативне мислення, регенерують та упроваджують у практику нові ідеї, форми і методи отримання знань. Якщо в гуртку кожен здобувач освіти відповідає, як правило, тільки за себе, або за певний сегмент у колективній праці з оприлюднення результатів дослідження, то в НДСЛ, де теми досліджень є більш орієнтованими на практичне використання наукового результату, індивідуальною самостійною роботою обійтися практично неможливо. Ефективною у діяльності НДСЛ виявилася запропонована нами методика з опрацювання здобувачами освіти та викладачем змісту освітньо-професійних програм підготовки майбутнього сімейного лікаря.

Кравцова Тетяна Олександрівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук. Шановна Юліє Петрівно, які провідні теоретичні підходи та принципи формування готовності здобувачів вищої медичної освіти до науково-дослідної діяльності Ви виокремлюєте?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Провідними теоретичними підходами формування готовності здобувачів вищої медичної освіти до науково-дослідної діяльності є особистісно орієнтований, системний та технологічний, принципами – творчої взаємодії, полілогічності, прогностичності, алгоритмізації дій, диверсифікованості, етапами технології – спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний.

Бабенко Тетяна Василівна, доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, кандидат педагогічних наук, доцент. Шановна Юліє Петрівно, уточніть показники визначеного Вами персонального, змістовного, процесуального критеріїв?

Карпенко Ю. П.: Дякую за запитання. Для діагностики мотиваційно-цільового компонента готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності був запропонований персональний критерій, персональний критерій, показником якого був характер вияву інтересу до предмета та процесу НДД, прагнення до творчості, професійного самовдосконалення, пізнання; когнітивно-інформаційного компонента – змістовий критерій (показник – правильність медичних та дослідницьких

знань); процедурно-функціонального компонента – процесуальний критерій (показник – ступінь сформованості технологічних, комунікативних, організаційних, іншомовних та рефлексивних умінь).

Виступи присутніх.

З характеристикою наукової зрілості здобувача виступив **науковий керівник доктор педагогічних наук, професор М. О. Князян**, яка відзначила, що у сучасних соціально-економічних умовах однією з пріоритетних в Україні та світі стає проблема підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх лікарів, зокрема у сфері сімейної медицини. Окрім цього, швидка інноватизація медичної галузі потребує майбутніх сімейних лікарів, готових до науково-дослідної діяльності, ефективного виконання якої дозволяє випускникам закладів вищої медичної освіти оновлювати власний фонд знань, розширювати досвід та постійно розвивати себе.

Слід наголосити на тому, що формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності дозволяє реалізувати вимоги, заявлені в документах міжнародних організацій, зокрема Всесвітньої організації сімейних лікарів, Європейської академії викладачів загальної практики, щодо необхідності участі у цій діяльності у межах вимог професійних обов'язків і поза ними задля оволодіння найостаннішою науковою інформацією та вміннями вирішення нагальних проблем у галузі сімейної медицини. Усе зазначене вище зумовлює неабияку актуальність дисертації Ю. П. Карпенко.

Здобувачка закінчила хімічний факультет Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького, у 1998 році отримала диплом спеціаліста з відзнакою. Варто підкреслити, що навчаючись в університеті, Ю. П. Карпенко серйозно зацікавилась питаннями підвищення ефективності організації науково-дослідної діяльності студентів, а, отже, почала поглиблено вивчати наукові джерела з різних аспектів цієї проблеми.

Працюючи над власним професійним розвитком, здобувачка вступила до Черкаського медичного коледжу, після закінчення якого отримала диплом молодшого спеціаліста з відзнакою.

Суттєво на високий професійний рівень Ю. П. Карпенко вплинуло навчання в магістратурі Черкаського державного університету імені Богдана Хмельницького за спеціальністю «Педагогіка вищої школи». Здобувачка ґрунтовно досліджувала питання підвищення ефективності пошуково-творчої, наукової роботи майбутніх лікарів. Отже, вона має ґрунтовну професійну підготовку і як фахівець у галузі спеціальних дисциплін, і як викладач закладу вищої медичної освіти.

Ю. П. Карпенко більш системно й повно досліджувала проблеми підготовки майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності вже у якості здобувачки третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти Одеського національного університету імені І. І. Мечникова, до аспірантури якого вона вступила у 2018 році за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки.

Дисертація є складовою частиною комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Варто зазначити, що Ю. П. Карпенко – мати трьох дітей – виявляла неабияку наполегливість та працьовитість у оволодінні освітньою складовою індивідуального навчального плану та сумлінно, цілеспрямовано проводила наукове дослідження. Вона глибоко опрацювала широке коло наукових джерел (як вітчизняних, так і зарубіжних), у яких розглядаються проблеми організації науково-дослідної, творчої, самостійної діяльності майбутніх лікарів, зокрема й у царині сімейної медицини. Здобувачка із знанням справи проаналізувала, зіставила, систематизувала й узагальнила різні наукові позиції про методи ефективної організації наукової творчості здобувачів вищої освіти, обґрунтувала теоретичні засади формування готовності студентів до науково-дослідної діяльності.

Слід наголосити, що результати проведеного дослідження мають наукову новизну, котра, перш за все, полягає в розробці, теоретичному обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (етапами окресленої технології є спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний), уточненні сутності ключових понять дисертації, а саме «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності», розкритті й ґрунтовному висвітленні компонентів (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний) та критеріїв (персональний, змістовий, процесуальний) цієї готовності, як і рівнів її сформованості (початковий, достатній, високий). При цьому подальшого розвитку набули положення про систему проєктної діяльності як важливого методу підготовки здобувачів вищої медичної освіти до науково-дослідної діяльності.

Дисертація Ю. П. Карпенко має важливе практичне значення, оскільки розроблена технологія формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності пройшла експериментальну апробацію та може бути використана у ході професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів.

Отримані результати дослідження впроваджено в освітній процес Івано-Франківського національного медичного університету (довідка про впровадження № 09.1.1-529 від 11.02.2021 р.), Одеського національного медичного університету (довідка про впровадження № 16-09 /131 від 01.02.2021 р.), Української медичної стоматологічної академії (акт впровадження від 01.02.2021 р.), Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (довідка про впровадження № 03 / 623 від 24.02.2021 р.), Черкаської медичної академії (довідка про впровадження № 01/26 від 08.02.2021 р.).

Апробовані результати дисертації можуть бути використані як у закладах вищої медичної освіти у професійній підготовці майбутніх сімейних лікарів, так і в процесі підвищення кваліфікації цих фахівців. Теоретичні положення, широкий практичний доробок можуть широко використовуватися й при розробці навчально-методичних матеріалів із загальних та спеціальних навчальних дисциплін, а також для підготовки здобувачів вищої освіти до написання дипломних робіт.

Основні положення та результати дисертації Ю. П. Карпенко пройшли апробацію на засіданнях та наукових семінарах кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова та під час виступів на міжнародних й всеукраїнських науково-практичних конференціях, серед яких, наприклад, «Модернізація освітньої системи: світові тенденції та національні особливості» (2018, Каунас, Литва), «Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право» (2018, Словаччина-Чехія), «Становлення та розвиток особистості в умовах інформаційної війни» (2018, Київ), «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (2018, Житомир), 8-ї міжнародної наукової конференції «Дунай – стрижень європейської ідентичності» (2018, Галац, Румунія), «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (2018, Запоріжжя), «Освіта дорослих в Україні і світі» (2020, Одеса) тощо.

Результати проведеного дослідження ґрунтовно висвітлені в 16 одноосібних наукових публікаціях, із них 6 – у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 8 – у матеріалах конференцій та в 1 навчальному посібнику.

Дисертаційне дослідження вирізняється не лише багатством експериментально обґрунтованих результатів, чітким їх теоретичним узагальненням, а й постановкою запитань, що можуть скласти перспективну лінію дослідження проблем професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів філологічних спеціальностей, зокрема вчителів української мови, іноземних мов.

Отже, підсумовуючи, слід зазначити, що здобувачка повністю виконала відповідну освітньо-наукову програму та підготувала дисертацію на високому науковому рівні. За змістом дисертаційна робота на тему «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167. На основі всього цього вважаю, що Карпенко Юлія Петрівна заслуговує на присудження їй наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

З оцінкою дисертації Карпенко Юлії Петрівни виступили **рецензенти**:

– **доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор Галета Я. В.**, який зазначив, що проблема забезпечення ефективності професійної підготовки сімейних лікарів, особливо в такому важливому напрямі, як формування їхньої готовності до

науково-дослідної діяльності, сьогодні стала однією з найбільш актуальних в Україні та світі. Окрім того, необхідність органічного поєднання освітньої, наукової та інноваційної діяльності у процесі професійної підготовки майбутніх фахівців, про що наголошується в Законі України «Про вищу освіту», актуалізує проблему формування у здобувачів вищої медичної освіти вмінь самостійного наукового пізнання, готовності до впровадження новітніх технологій, що й зумовлює важливість дисертації, яка рецензується. Зазначимо, що відсутність досліджень з проблем формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності підвищує теоретичну й практичну значущість дисертаційної роботи Ю. П. Карпенко.

Наголосимо, що дослідження виконувалося згідно з комплексними програмами науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Здобувачкою чітко визначено науковий апарат дослідження, при цьому об'єкт і предмет цілком узгоджуються із сформульованими метою і завданнями.

Наукова новизна дисертації є беззаперечною, оскільки вперше розкрито педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності та уточнено сутність ключових понять дослідження («науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»).

Цілком погоджуємося й з підходом авторки до структурування рецензованого дисертаційного дослідження, що містить 3 розділи.

Як вимагає логіка, в першому розділі – «Науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів як педагогічна проблема» – схарактеризовано результати вивчення численних наукових праць щодо сутності й структури таких понять, як «діяльність», «наукова діяльність», «науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти». Глибокий аналіз наукових джерел, як і вимог до професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів дозволив Ю. П. Карпенко дійти обґрунтованого висновку про необхідність розкриття сутності науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів як самостійної, творчої діяльності здобувачів вищої освіти, котра має на меті оволодіння методами дослідження, теоретичними знаннями в галузі сімейної медицини та збагачує досвід проведення власного наукового пошуку. Наголосимо й на чіткому визначенні структури цієї діяльності, зокрема авторкою в § 1.2 виокремлено й схарактеризовано її аксіологічний, теоретичний та операційний компоненти.

У другому розділі («Теоретичні питання формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності») Ю. П. Карпенко повно схарактеризувала наукові позиції щодо готовності особистості до діяльності, на базі чого запропонувала авторське розуміння поняття «готовність майбут-

ніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» та його структуру (зокрема, мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний компоненти).

Докладно представлено й аналіз критеріїв оцінювання зазначеного феномена (персональний, змістовий, процесуальний) та їхні показники, на базі чого здобувачкою виявлено та ґрунтовно схарактеризовано рівні (початковий, достатній, високий) готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (§ 2.2).

Не викликає заперечень й організація формувального експерименту, результати якого наводяться у третьому розділі дисертації («Експериментальна перевірка педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»). Ю. П. Карпенко чітко висвітлено систему впровадження розробленої педагогічної технології, зокрема такі її етапи, як спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний.

Варто наголосити на широкій базі експерименту, оскільки він, по-перше, передбачав спеціальну підготовку викладачів закладів вищої медичної освіти до формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності, по-друге, був організований не лише в аудиторний час (на базі викладання фахових навчальних дисциплін), а й у позааудиторний час у формі предметних гуртків, науково-проблемних груп, волонтерської діяльності, науково-дослідної студентської лабораторії тощо.

Масовий характер експерименту, проведений на базі Одеського національного медичного університету та Черкаської медичної академії, використання взаємодоповнювальних діагностичних методів, кількісний та якісний аналіз матеріалів дослідження сприяли повноті й вірогідності одержаних результатів.

Кількісні матеріали контрольного етапу експерименту переконують, що запропонований методичний інструментарій педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності забезпечує позитивну динаміку рівнів цієї готовності, а це дозволяє використовувати її у масовій педагогічній практиці закладів вищої медичної освіти. Окрім того, конкретними шляхами використання результатів дослідження є розробка підручників, навчальних посібників з організації науково-дослідної діяльності здобувачів вищої медичної освіти, оновлення змістових модулів, спеціалізованих курсів, розширення матеріалу лекцій у процесі підготовки майбутніх сімейних лікарів.

Всі наукові положення й висновки дисертації є повно обґрунтованими. Достовірність і новизна результатів, їх викладення в наукових роботах Ю. П. Карпенко не викликають зауважень. За темою дисертації опубліковано 16 наукових праць, зокрема й один навчальний посібник.

Усі завдання, сформульовані дисертанткою, вирішено, гіпотезу дослідження підтверджено. Окреслене вище переконує, що Ю. П. Карпенко вирішено важливе наукове завдання з розробки й впровадження ефективної

педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Поряд з цим, маємо деякі зауваження й побажання:

1. На нашу думку, у ході характеристики компонентів готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності має сенс перенести результати емпіричного дослідження в «Додатки» дисертації (§ 2.1).

2. Варто більш чітко визначити цілі етапів педагогічної технології з формування компонентів готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (§ 3.2).

3. Слід ґрунтовніше схарактеризувати те, як розроблені методи формування зазначеної готовності здобувачів вищої медичної освіти до науково-дослідної впроваджувалися в процесі он-лайн навчання.

4. У третьому розділі дисертації детально схарактеризовано дані емпіричного дослідження з використанням різноманітних методів оцінювання окремих компонентів готовності, натомість, робота виграла б, якби авторка навела узагальнені результати.

Висловлені зауваження й побажання не впливають на позитивну оцінку дисертаційного дослідження Ю. П. Карпенко.

З огляду на актуальність, новизну, теоретичну й практичну значущість дослідження, достатню апробацію отриманих результатів на практиці й у фахових виданнях вважаємо, що дисертація на тему «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, тому дисертаційна робота Карпенко Юлії Петрівни може бути рекомендована до захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

– доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук, професор Окольніча Т. В., яка зазначила, що соціальні та економічні виклики сьогодення як ніколи актуалізували проблему оволодіння майбутніми сімейними лікарями науково-дослідною діяльністю, методами наукового пошуку, що дозволяє їм як на теоретичному, так і на практичному рівнях підвищувати якість власної професійної діяльності, впроваджувати інновації задля сучасної діагностики та лікування хворих, розробляти рекомендації про оптимальні режими здоров'язбереження громадян України. До того ж, необхідність володіння методами наукового дослідження, вміннями творчого саморозвитку та вдосконалення власної професійної діяльності неодноразово підкреслювалась у державних документах («Національній доктрині розвитку освіти України у XXI столітті», «Національній стратегії розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки»). Отож, актуальність і перспективність дисертації Ю. П. Карпенко є безсумнівними.

Варто зазначити, що дисертаційна робота виконувалася відповідно до комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри педагогіки

Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Ю. П. Карпенко коректно й чітко сформулювала мету, завдання, об'єкт, предмет, гіпотезу, методи дослідження, що дозволило їй визначити найбільш ефективні підходи до організації наукового пошуку.

Не викликає заперечень й логіка подання результатів дослідження; структурування матеріалу та його представлення у трьох розділах дисертації дозволило здобувачці ґрунтовно й послідовно розкрити проблему формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Акцентуємо на науковій новизні дослідження Ю. П. Карпенко, оскільки нею уточнено базові поняття (зокрема й «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності», а також її компоненти, критерії, показники оцінювання), розроблено й впроваджено інноваційну педагогічну технологію формування цієї готовності у закладах вищої медичної освіти.

Із знанням справи на теоретичному етапі дослідниця проаналізувала, зіставила й узагальнила значний обсяг наукових позицій вітчизняних та зарубіжних учених із зазначеної проблеми, результати чого представлено в першому розділі – «Науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів як педагогічна проблема». Зокрема, чітко проаналізовано різні наукові підходи щодо сутності ключових понять дослідження, а саме «діяльність», «науково-дослідна діяльність», «науково-дослідна діяльність здобувачів вищої освіти», «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів» (§ 1.1). Правомірною є й позиція Ю. П. Карпенко щодо компонентно-структурного складу науково-дослідної діяльності. При цьому в роботі (§ 1.2) добре аргументовано й розкрито основні компоненти зазначеної діяльності (аксіологічний, теоретичний та операційний).

Науково цінним є авторський підхід до висвітлення сутності поняття «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності», що подано у другому розділі дисертації («Теоретичні питання формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»). Правомірним й науково обґрунтованим є висвітлення цього поняття саме як здатності до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті якої здобувач вищої медичної освіти розширює власні наукові знання та навички, що допомагає самостійно застосовувати їх у майбутній професійній діяльності та сприяє оволодінню вмінням знаходити шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізувати проблеми та вільно орієнтуватися в сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам. Не викликає зауважень й визначення його структури (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний компоненти), що дозволяє повно репрезентувати специфіку науково-дослідної діяльності крізь призму володіння нею майбутніми сімейними лікарями. Неабияка практична значущість дисертаційного

дослідження Ю. П. Карпенко полягає у розробці критеріального апарату оцінювання готовності здобувачів вищої медичної освіти до наукових досліджень. Цілком погоджуємося з позицією дисертантки про необхідність виокремлення покомпонентних критеріїв (персональний, змістовий, процесуальний) та показників, що, на нашу думку, повно й ґрунтовно схарактеризовані у § 2.2. Чітке визначення критеріїв та показників зазначеної готовності дозволило також конкретизувати її рівні (початковий, достатній, високий).

Вагомим внеском в теорію та методику професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів є розроблена Ю. П. Карпенко педагогічна технологія, яку було впроваджено відповідно до особистісно орієнтованого, системного, технологічного підходів та принципів (творчої взаємодії, прогностичності, полілогічності, диверситивності, алгоритмізації дій). Цей матеріал подано у третьому розділі дисертації («Експериментальна перевірка педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності»). Дослідницею вичерпно розкрито цілі та методичний інструментарій авторської педагогічної технології. Наприклад, є педагогічно виправданим на спонукально-підготовчому етапі забезпечувати формування знань викладачів про особливості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності, розвивати у здобувачів вищої освіти інтерес до її процесу та предмету, прагнення до творчості, самовдосконалення та пізнання. Цілком правомірним є й те, що змістово-процесуальний етап передбачає формування медичних, дослідницьких знань та технологічних, комунікативних, організаційних, іншомовних, рефлексивних умінь, а аналітико-результативний – актуалізацію навичок виявляти недоліки, коригувати їх, проводити мобільну самодіагностику рівня готовності до науково-дослідної діяльності.

Слід підкреслити беззаперечну практичну значущість результатів формувального експерименту, оскільки Ю. П. Карпенко розробила та реалізувала у процесі професійної підготовки майбутніх сімейних лікарів широкий методичний інструментарій формування їхньої готовності до науково-дослідної діяльності згідно з кожним етапом педагогічної технології.

Наприклад, на першому етапі з метою підготовки викладачів закладів вищої медичної освіти до формування окресленої вище готовності був проведений лекційний курс «Сучасні проблеми організації науково-дослідної діяльності здобувачів освіти», семінар-практикум, дискусія, вебінар. Окрім цього, майбутні фахівці активно залучалися до участі в роботі предметних гуртків, науково-проблемних груп, волонтерській діяльності, проведення занять у закладах охорони здоров'я, що значно мотивувало студентів, формувало у них інтерес до предмета та процесу науково-дослідної діяльності.

Протягом другого етапу здобувачі вищої медичної освіти залучалися до відкритих засідань гуртків, науково-практичних конференцій, конгресів, екскурсій до медичних музеїв України. Практичну цінність вбачаємо й у виконанні студентами старших курсів ролі тьюторів у науково-дослідній

діяльності. Важливим є й організація тренінгу «Подорож у майбутню професію», мозкового штурму, підготовка проєктів, залучення здобувачів освіти до роботи в наукових гуртках. Зазначений методичний інструментарій дозволив значно розширити як медичні, так і дослідницькі знання майбутніх сімейних лікарів, сформувати всю систему вмінь, передбачену в структурі готовності до науково-дослідної діяльності (технологічні, організаційні, комунікативні, іншомовні, рефлексивні).

Участь здобувачів вищої освіти (вже у форматі третього етапу розробленої педагогічної технології) у науково-дослідній студентській лабораторії передбачала аналіз проміжних результатів дослідницької діяльності студентів, що активізувало вміння самоаналізу та самоконтролю.

Кількісні матеріали прикінцевого констатувального експерименту переконують у ефективності розробленої та апробованої педагогічної технології формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності, оскільки отримано позитивну динаміку рівнів саме в експериментальній групі.

Наукові положення, висновки й рекомендації, сформульовані в дослідженні, є повністю обґрунтованими; не викликає зауважень вірогідність та новизна отриманих результатів. Вони повно й докладно представлені в 16 одноосібних наукових працях авторки (а саме: 6 – у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 8 – у матеріалах конференцій, а також у 1 навчальному посібнику).

Окреслене вище свідчить про те, що Ю. П. Карпенко вирішено важливе наукове завдання – розробити, апробувати й впровадити ефективну педагогічну технологію та відповідний кожному з її етапів інструментарій з формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки.

Відзначаючи високий кваліфікаційний рівень виконаного дослідження, слід висловити декілька зауважень. Зокрема:

1. Робота виграла б, якби авторка у першому розділі проаналізувала позиції зарубіжних науковців щодо системи дослідницьких умінь лікарів.

2. У ході висвітлення результатів емпіричного дослідження Ю. П. Карпенко, описуючи ефективність деяких з форм організації науково-дослідної діяльності, використовує одночасно відносну й абсолютну кількість респондентів. Є доцільним звертатися лише до однієї з цих систем вимірювання (або відносної, або абсолютної).

3. Має сенс більш чітко розкрити, в чому полягає специфіка функціонування різних форм організації позааудиторної науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти (наприклад, предметного гуртка, наукового гуртка, науково-проблемної групи, науково-дослідної студентської лабораторії).

4. Потребує конкретизації висвітлення результатів експертної оцінки сформованості процедурно-функціонального компонента; на нашу думку, слід розкрити те, як експерти оцінювали кожне із заявлених в його структурі вмінь.

Утім, окреслені зауваження не впливають на загальну високу оцінку дисертаційної роботи.

З огляду на актуальність дослідження, важливість і новизну теоретичних і практичних висновків, їхню достатню апробацію на практиці й у фахових виданнях вважаю, що дисертаційна робота на тему «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. № 167, тому дисертацію Карпенко Юлії Петрівни можна рекомендувати до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді.

З оцінкою дисертації також **виступили** присутні на фаховому семінарі кафедри педагогіки та менеджменту освіти:

Професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук Савченко Н. С. вказала, що у роботі чітко сформульовано позиції, що обумовили вибір теми. Адже, в умовах соціальних та економічних викликів, спричинених пандемією COVID-19, місія сімейних лікарів стає надзвичайно важливою. У сучасних реаліях проблема формування здатності студентів-медиків до самостійного оволодіння знаннями, досвідом та компетентностями стає особливо актуальною.

Дисертація відзначається логікою побудови наукового апарату: чітко сформульована мета, завдання дослідження, об'єкт, предмет, наукова новизна роботи.

Заслуговує на увагу широка джерельна база та апробація результатів дослідження на науково-практичних конференціях різних рівнів.

Зокрема, дослідником вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (яка реалізується за етапами: спонукально-підготовчим, змістово-процесуальним, аналітико-результативним), уточнено сутність понять «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів» (як пізнавальної, самостійної, творчої діяльності здобувачів вищої освіти, котра має на меті оволодіння ними методами дослідження, теоретичними знаннями в галузі сімейної медицини та збагачує досвід проведення власного наукового пошуку), «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» (як здатність до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті якої студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, що допомагає самостійно застосувати їх у майбутній професійній діяльності та сприяє здатності знаходити шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізувати проблеми та вільно орієнтуватися у сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам), компоненти цієї готовності (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний компоненти), критерії (персональний, змістовий, процесуальний), їхні показники та рівні

сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (початковий, достатній, високий).

Савченко Н. С. підтримала рецензентів і відзначила, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук Шандрук С. І. зазначила, що дисертаційне дослідження Карпенко Юлії Петрівни «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» є самостійним завершеним дослідженням актуальної проблеми сучасної професійної освіти.

Структура дисертації Карпенко Ю. П. логічно продумана, розглянуті наукові положення вірогідні, що забезпечується їх теоретичну обґрунтованістю, використанням комплексу методів, адекватних меті й завданням дослідження. Дисертаційна робота містить у своїй структурі три розділи, кожний із яких характеризується певним внеском у розвиток означеної проблеми.

У дисертації розроблено, науково обґрунтовано та експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки.

У ході діагностики здобувачем експериментально доведено ефективність розробленої технології з формування готовності до науково-дослідної діяльності майбутніх сімейних лікарів. Отримані результати підтвердили ефективність теоретично обґрунтованої та експериментально перевіреної педагогічної технології з формування готовності до науково-дослідної діяльності у майбутніх сімейних лікарів.

Робота відзначається практичною спрямованістю. Матеріали дослідження можуть бути використані викладачами в процесі професійної підготовки здобувачів освіти цього фаху та на курсах підвищення кваліфікації сімейних лікарів для організації наукових досліджень та професійної самореалізації. Теоретичні положення та практичні напрацювання можуть бути використані при створенні навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з фахових навчальних дисциплін, для підготовки здобувачів освіти до написання магістерських робіт.

Результати проведеного дослідження дають підставу вважати, що визначені завдання реалізовано, мета досягнута.

Високо оцінюючи результати дослідження, Шандрук С. І. підтримала думку рецензентів, що дисертаційне дослідження слід оцінити позитивно та рекомендувати його до розгляду у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук Філоненко О. В. дала позитивну оцінку дисертаційному

дослідженню в цілому. Зазначила, що Карпенко Ю. П. комплексно й всебічно висвітлила наукову проблему, яка до цього часу не була предметом спеціального вивчення. У сучасних умовах реформування системи вищої медичної освіти України, її тісному зв'язку з провідними освітніми програмами Європейських країн нагальною є проблема підготовки фахівця, зокрема в галузі медицини, який зможе бути конкурентоспроможним у професії. За умов змін у сучасному українському суспільстві пріоритетними є питання формування людиною нових життєвих цілей, компетентностей, посилення мобільності та імплементації знань у професійну діяльність. Тому дослідження Карпенко Ю. П. є актуальним у контексті удосконалення підготовки майбутніх сімейних лікарів.

Робота характеризується логічно виваженою структурою, що охоплює окреслене коло дослідницьких завдань і відображає досягнення поставленої мети.

Схвалення заслуговує вирішення в роботі низки дослідницьких завдань, а саме: розкрито сутність понять «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів», «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності», висвітлено структуру готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності, теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності, уточнено критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності.

Робота відзначається творчим пошуком, аргументованістю положень, доказовістю, новими підходами в оцінці подій і феноменів.

Філоненко О. В. дійшла висновку, що дисертаційну роботу Карпенко Юлії Петрівни «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» слід вважати завершеним, самостійно виконаним дослідженням і таким, що може бути рекомендованим до розгляду та захисту у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти, доктор педагогічних наук Радул О. С. наголосила на актуальності та значущості порушеної проблеми, на недостатній розробці й науковому обґрунтуванні цієї проблеми в теорії і практиці, на науковій новизні дослідження.

У дисертації чітко сформульовано понятійний апарат дослідження. Відповідно до об'єкта і предмета визначено мету, у логічному взаємозв'язку з ними висунуті завдання, які надалі підтверджені результатами дисертаційного дослідження. У роботі рельєфно представлено ступінь і основні напрями наукової розробки досліджуваної проблеми. Реалізація авторського наукового пошуку відображена і в науковій новизні, яка є і беззаперечною, і очевидною.

Автор переконливо доводить, що розвивати потенціал майбутніх фахівців, стимулювати до наукових досліджень, підвищувати якість медичної освіти допомагає саме науково-дослідна діяльність. Значущим є те, що

окреслена діяльність дозволяє виявити не лише здібності молоді до науки, але й допомагає набути досвіду пошуково-творчої роботи в пізнавальній діяльності, розвивати інтелектуальні здібності, дослідницькі вміння, творчий потенціал на основі принципів академічної доброчесності, мобільності, свободи і на цьому підґрунті формувати активну, компетентну, творчу, конкурентоспроможну особистість.

На основі положень особистісно орієнтованого, системного та технологічного підходів дослідником розроблено педагогічну технологію, яка передбачає такі етапи: спонукально-підготовчий, змістово-процесуальний, аналітико-результативний, на кожному з яких було реалізовано певні цілі.

Отримані в процесі дослідження результати дали дисертанту підстави для формулювання аргументованих висновків.

Радул О. С. підтримала рецензентів і зазначила, що дисертаційна робота Карпенко Ю. П. є оригінальним, самостійним, завершеним дослідженням, яке має наукову цінність та практичну значущість і може бути рекомендована до розгляду у спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки.

Заслухавши і обговоривши доповідь Карпенко Юлії Петрівни, а також за результатами попередньої експертизи представленої дисертації на фаховому семінарі кафедри педагогіки та менеджменту освіти, прийнято наступні **висновки щодо дисертації «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки».**

Висновок

фахового семінару кафедри педагогіки та менеджменту освіти про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 – Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми. У сучасних умовах реформування системи вищої медичної освіти України, євроінтеграційних процесів у нашій країні нагальною є проблема підготовки майбутніх лікарів, які відрізняються високою конкурентоспроможністю у своїй професії. Першочергове завдання у підготовці лікарів в умовах трансформації системи охорони здоров'я саме на засадах сімейної медицини – це необхідність у досить короткі терміни (відповідно до Наказу МОЗ від 19 серпня 2011 року № 524 «Про затвердження Плану заходів Міністерства охорони здоров'я України» щодо організації підготовки проєктів актів, необхідних для забезпечення реалізації Закону України від 7 липня 2011 року № 36121VI «Про порядок проведення реформування системи охорони здоров'я у Вінницькій, Дніпропетровській, Донецькій областях та місті Києві», а в подальшому – реалізації Закону України від 7 липня 2011 року № 36111VI «Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо удосконалення надання медичної допомоги») підготувати близько 30 тисяч сімейних лікарів до 01

січня 2020 року задля забезпечення достатньою кількістю фахівців – сімейних лікарів населення України первинною медичною допомогою, доступною для кожного. Цей пілотний проект мав виявити проблеми, пов'язані з первинною медичною допомогою (ПМД) в Україні, а також сприяти у підготовці кваліфікованих кадрів у медичній галузі. На початок 2020 року було заплановано реформування медичної допомоги, проте спостерігаються проблеми, які виникають при впровадженні реформ, однією з найважливіших з них є нестача медичного персоналу, зокрема у сільській місцевості, тобто невиконання поставлених задач. За даними Національної служби здоров'я України, станом на початок 2021 року первинну допомогу громадянам нашої держави надають більше 23000 фахівців. А це далеко не та запланована кількість сімейних лікарів, які можуть охопити всіх українців, особливо в умовах пандемії, коли звернень набагато більше. Окреслені проблеми пов'язані, по-перше, з недостатньою обізнаністю суспільства про діяльність ЛЗП – СЛ, його функції, роль у наданні медичної допомоги; по-друге, заклади вищої медичної освіти не підготували достатню кількість фахівців відповідно до вищезазначеного плану, отож, відбувається здебільшого перепідготовка вже практикуючих дільничних педіатрів та терапевтів. На недостатню методологію оцінки потреб суспільства щодо підготовки медичних працівників, відсутність балансу між практичною діяльністю лікаря і теоретичним навчанням у медичному закладі вищої освіти, низький рівень готовності майбутніх фахівців до імплементації нових наукових знань у професійну діяльність вказують і учасники освітнього процесу в різних медичних закладах України.

Окрім того, в умовах соціальних та економічних викликів, спричинених пандемією COVID-19, місія сімейних лікарів стає надзвичайно важливою. У сучасних реаліях проблема формування здатності студентів-медиків до самостійного оволодіння знаннями, досвідом та компетентностями стає особливо актуальною.

Розвивати потенціал майбутніх фахівців, стимулювати до наукових досліджень, підвищувати якість медичної освіти допомагає саме науково-дослідна діяльність. Значущим є те, що окреслена діяльність дозволяє виявити не лише здібності молоді до науки, але й допомагає набутти досвіду пошуково-творчої роботи, розвивати інтелектуальні здібності, дослідницькі вміння, творчий потенціал на основі принципів академічної доброчесності, мобільності, свободи і на цьому підґрунті формувати активну, компетентну, творчу, конкурентоспроможну особистість.

Наголосимо й на тому, що в Законі України «Про вищу освіту» акцентується на пріоритетності завдань для закладів вищої освіти щодо організації наукової діяльності, підготовки наукових кадрів, упровадження отриманих інноваційних результатів в освітній процес та поєднання всіх його складових (освітньої, наукової, інноваційної діяльності). Підкреслюється необхідність залучення здобувачів вищої освіти до участі в науково-дослідній діяльності, оскільки це дозволяє отримати результати, котрі є інтелектуальною власністю майбутніх фахівців й можуть бути використані ними в праці.

Окрім цього, важливість науково-дослідної діяльності сімейних лікарів зазначається й Європейською асоціацією сімейної медицини European Wonca. Так, були розроблені компетенції й кваліфікаційні характеристики сімейного лікаря (за European Wonca, 2002, 2005, 2011), які представлені у вигляді дерева, що спирається на три основні корені – науку, оснащення (контекст) та безперервне навчання лікаря (ставлення до спеціальності). Саме науково-дослідна діяльність, з одного боку, дозволяє збагачувати науковий фонд, вирішувати актуальні практичні завдання, розробляти та впроваджувати інновації. З іншого боку, вона сприяє розвитку широких знань лікарів та студентів-медиків, оволодінню науковими методами, формуванню критичного мислення, творчих здібностей, вмінь ефективної взаємодії з досвідченими фахівцями.

Аналіз наукової літератури уможливив виокремлення таких напрямів дослідження окресленої проблеми:

- визначення методологічних засад підготовки медичних працівників, формування їхніх професійно важливих компетентностей та якостей (А. Агаркова, Л. Бабінець, Е. Беляєва, І. Гуменна, Л. Добровська, В. Донченко, А. Ємець, В. Коваленко, О. Кривонос, А. Кудря, Я. Кульбашна, К. Куренкова, Н. Лобач, Л. Лозинська, В. Макаренко, Л. Матюха, І. Махновська, О. Наливайко, Я. Нахаєва, А. Перепилиця, Р. Сабадишин, Г. Стечак, С. Тихолаз, О. Уваркіна, І. Черемісова, О. Чернишенко, З. Шарлович, О. Шекера, О. Юдіна, Н. Юхно, О. Якиміва);

- висвітлення методів формування дослідницької компетентності майбутніх фахівців медичного профілю, їхньої здатності до самостійної пізнавальної діяльності (Т. Бабенко, І. Губенко, І. Гук, О. Жерновникова, О. Макаренко, В. Рижковський);

- розкриття шляхів та засобів формування готовності здобувачів освіти до професійної діяльності, пошукової роботи, самовдосконалення в ній (Г. Алтухова, О. Бартків, І. Гавриш, Л. Гайсина, Л. Дудікова, О. Зазимко, О. Коберник, Л. Кліх, А. Петюренко, Н. Погребняк, А. Резанович, Т. Садова, І. Сірак, Л. Султанова, О. Тітова, О. Цокур, А. Яновський);

- розробка змісту, форм та методів організації науково-дослідної діяльності у закладах вищої освіти та вплив цієї діяльності на розвиток пізнавальної активності, дослідницьких умінь, професійної компетентності майбутніх фахівців (В. Андрущенко, І. Анненкова, С. Балашова, О. Білостоцька, Г. Бірта, С. Буднік, Ю. Бургу, М. Вачевський, Р. Вернидуб, П. Горкуненко, О. Єгорова, І. Зязюн, О. Кечик, М. Ковальчук, Н. Колесниченко, А. Кордонова, І. Луценко, О. Малихін, Т. Мишковська, Н. Нікуліна, О. Овакімян, В. Радул, Н. Салань, А. Смансер, Н. Уйсімбаєва, Н. Федотова, О. Хромченко, Л. Черчата, О. Чорновол-Ткаченко, Н. Шигонська, С. Щербина);

- вивчення історичних аспектів становлення науково-дослідної діяльності здобувачів освіти (А. Алексюк, М. Гутник, С. Єфремов, О. Карасьова, П. Леоненко, О. Микитюк, Н. Пузирева);

– аналіз досвіду зарубіжних закладів освіти з організації науково-дослідної діяльності здобувачів вищої освіти (Л. Буданова, Т. Голуб, Г. Кліщ, Л. Манюк, Л. Михайленко, Н. Погребняк, Є. Танько, В. Ткаченко, К. Хоменко);

– висвітлення системи самостійної роботи учнів та студентів, самостійно-дослідницької діяльності майбутніх фахівців (С. Антонова, А. Бучинський, Є. Зозуля, О. Кімова, М. Князян, Н. Коваль, В. Левашова, О. Мерзликін, Т. Мієр, Н. Недодатко, О. Савченко, В. Ушкаренко).

Науковці одноголосні в тому, що важливою передумовою досягнення високого професіоналізму, конкурентоспроможності, вияву інноваційної творчості в праці є залучення здобувачів освіти під час навчання до науково-дослідної діяльності.

Утім, питання про формування готовності здобувачів освіти у закладах вищої медичної освіти, зокрема майбутніх сімейних лікарів, до науково-дослідної діяльності потребує більш детального висвітлення. Це підтверджується й результатами дослідження здобувачів освіти Черкаської медичної академії, Одеського національного медичного університету (всього різними видами дослідження було охоплено 30 викладачів та 161 здобувач вищої освіти).

Слід зазначити, що нами було проведено пілотажне анкетування здобувачів освіти щодо визначення у них зацікавленості сімейною медициною: серед опитаних респондентів Черкаської медичної академії, Одеського національного медичного університету 161 особа вказали, що планують обрати фах лікар загальної практики – сімейний лікар (ЛЗП–СЛ), отже, дослідження з формування готовності до науково-дослідної діяльності ми проводили з респондентами цієї групи. Підкреслимо, що за результатами анкетування переважна більшість здобувачів освіти (57,1%) не змогла розкрити сутність поняття «готовність майбутнього сімейного лікаря до науково-дослідної роботи», 26,0% здобувачів вищої освіти розуміють її як систему дослідницьких навичок, наголосивши на важливості їх формування під час навчання у закладі вищої освіти (ЗВО), лише 16,9% – як здатність до організації дослідження з метою поглиблення власних знань, оволодіння вміннями вирішувати важливі завдання у професійній діяльності, розвивати себе.

До того ж, вивчення стану окресленої проблеми свідчить про наявність *суперечностей* між необхідністю: формування готовності майбутніх сімейних лікарів до наукової діяльності, яка є вагомим чинником підвищення їхнього професіоналізму, та відсутністю технологій і методичного інструментарію їх реалізації у закладах вищої медичної освіти; необхідністю поглиблення уявлень про сутність, структуру, критерії та показники готовності до науково-дослідної діяльності майбутніх фахівців у сфері сімейної медицини та недостатністю набутої наукової інформації, котра розширює межі розуміння та інтерпретації цієї проблеми, зумовила вибір теми дисертаційного дослідження: «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки».

Зв'язок теми дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дисертація є складовою частиною комплексних програм науково-дослідної роботи кафедри педагогіки Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Університетська педагогічна освіта: історія, теорія і перспективи розвитку в умовах глобалізації» (номер державної реєстрації 0107U003865), з 2019 року – «Освіта дорослих в Україні та світі» (номер державної реєстрації 0119U002443).

Тема дисертації затверджена вченою радою Одеського національного університету імені І. І. Мечникова (протокол № 10 від 26 червня 2018 р.) і узгоджена в Міжвідомчій раді з координації наукових досліджень Національної академії педагогічних наук України в галузі педагогіки і психології (протокол №5 від 27.11.2018 р.).

Особистий внесок здобувача в отриманні наукових результатів. Дисертація є самостійною науковою працею, в якій висвітлені власні ідеї і розробки, що дозволили вирішити поставлені завдання. Робота містить теоретичні та методичні положення і висновки, сформульовані дисертанткою особисто. Використані в дисертації ідеї, положення чи гіпотези інших авторів мають відповідні посилання і використані лише для підкріплення результатів здобувача.

Достовірність результатів дослідження підтверджена теоретико-методологічною обґрунтованістю його основних положень; застосуванням методів, адекватних до предмета, мети та завдань дисертації; зіставленням отриманих даних з результатами інших досліджень.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Вперше теоретично обґрунтовано й експериментально перевірено педагогічну технологію формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності (яка реалізується за етапами: спонукально-підготовчим, змістово-процесуальним, аналітико-результативним); уточнено сутність понять «науково-дослідна діяльність майбутніх сімейних лікарів» (як пізнавальної, самостійної, творчої діяльності здобувачів вищої освіти, котра має на меті оволодіння ними методами дослідження, теоретичними знаннями в галузі сімейної медицини та збагачує досвід проведення власного наукового пошуку), «готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності» (як здатність до успішного виконання науково-дослідної діяльності, в результаті якої студент-медик розширює діапазон своїх наукових знань, умінь та навичок, що допомагає самостійно застосувати їх у майбутній професійній діяльності та сприяє здатності знаходити шляхи розв'язання актуальних медичних завдань, аналізувати проблеми та вільно орієнтуватися у сучасних джерелах інформації для надання кваліфікованої медичної допомоги громадянам), компоненти цієї готовності (мотиваційно-цільовий, когнітивно-інформаційний та процедурно-функціональний компоненти); критерії (персональний, змістовий, процесуальний), їхні показники та рівні сформованості готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної

діяльності (початковий, достатній, високий); подальшого розвитку набули положення про систему проєктної діяльності майбутніх сімейних лікарів.

Практична цінність результатів дослідження полягає в тому, що технологія формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності пройшла експериментальну апробацію та може бути використана викладачами в процесі професійної підготовки здобувачів освіти цього фаху.

Апробований методичний доробок може бути реалізований у професійній підготовці та на курсах підвищення кваліфікації сімейних лікарів для організації наукових досліджень та професійної самореалізації. Теоретичні положення та практичні напрацювання можуть бути використані при створенні навчально-методичних посібників, методичних рекомендацій з фахових навчальних дисциплін, для підготовки здобувачів освіти до написання магістерських робіт.

Результати дослідження **впроваджено** в освітній процес Івано-Франківського національного медичного університету (довідка про впровадження № 09.1.1-529 від 11.02.2021 р.), Одеського національного медичного університету (довідка про впровадження № 16-09 /131 від 01.02.2021 р.), Української медичної стоматологічної академії (акт впровадження від 01.02.2021 р.), Тернопільського державного медичного університету імені І. Я. Горбачевського (довідка про впровадження № 03 / 623 від 24.02.2021 р.), Черкаської медичної академії (довідка про впровадження № 01/26 від 08.02.2021 р.).

Основні положення та результати дисертації оприлюднено на *міжнародних* науково-практичних конференціях: «Вища школа: національні пріоритети і європейські орієнтири» (2010, Черкаси), «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (2017, Житомир), «Модернізація освітньої системи: світові тенденції та національні особливості» (2018, Каунас, Литва), «Україна – ЄС. Сучасні технології, економіка та право» (2018, Словаччина-Чехія), «Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи» (2018, Житомир), 8-ї міжнародної наукової конференції «Дунай – стрижень європейської ідентичності» (2018, Галац, Румунія), «Ключові питання освіти та науки: перспективи розвитку для України та Польщі» (2018, Стальова Воля, Польща), «Освіта дорослих в Україні і світі» (2020, Одеса) та *всукраїнських*: «Актуальні питання підготовки майбутніх фармацевтичних фахівців в умовах сучасної освіти» (2016, Житомир), «Фундаментальні та прикладні дослідження в хімії: гіпотези, проблеми, результати» (2018, Харків), «Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології» (2018, Запоріжжя), «Становлення та розвиток особистості в умовах інформаційної війни» (2018, Київ), «Сучасні форми організації освітнього процесу. Вивчення досвіду вищих навчальних закладів» (2018, Львів).

Оцінка структури дисертації, її мови і стилю викладання. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

Дисертація написана грамотною українською мовою, стиль викладання матеріалу відповідає прийнятому в науковій літературі.

Перелік наукових праць, які відображають основні результати дисертації. Результати дослідження опубліковано у 16 одноосібних наукових та науково-методичних публікаціях автора, зокрема: 6 статей у вітчизняних фахових виданнях, 1 – у зарубіжному науковому виданні, 8 – у матеріалах конференцій, 1 – навчальний посібник.

Список публікацій здобувача за темою дисертації

Посібник:

1. Карпенко Ю.П. Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності: Навчальний посібник. Черкаси, 2020. 106 с.

Статті, які відображають основні наукові результати дослідження.

2. Карпенко Ю.П. Готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності. *Актуальні питання гуманітарних наук*: міжвузівський збірник наукових праць молодих вчених Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. Дрогобич, 2018. № 21. Т. 1. С. 167-172.

3. Карпенко Ю.П. Особливості залучення студентів до наукової діяльності у закладах вищої медичної освіти. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія: Педагогічні науки*: зб. наук. пр. Бердянськ: БДПУ, 2018. Вип. 2. С. 266-273.

4. Карпенко Ю.П. Компоненти готовності студентів закладів вищої медичної освіти до науково-дослідної діяльності. *Вісник КНЛУ. Серія: педагогіка та психологія* / гол. ред. О.Б. Бігич. Київ, 2019. Вип. 30. С. 43-51.

5. Карпенко Ю.П. Інноваційні методи організації науково-дослідної діяльності студентів у закладах вищої медичної освіти. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Київ, 2020. Вип. 72. С. 211-215.

6. Карпенко Ю.П. Лекторська група як вид науково-дослідної роботи студентів. *Збірник наукових праць Херсонського державного університету. Серія: Педагогічні науки*. 2017. Вип. 79. С. 3-6.

7. Карпенко Ю.П. Науково-дослідна робота студентів у закладах вищої медичної освіти під час проходження виробничої практики. *Гуманізація освітнього процесу*: збірник наукових праць Донбаського державного педагогічного університету / за заг. ред. проф. В.І. Сипченка. Харків, 2018. № 5 (91). С. 98-111.

8. *Karpenko Y. Principles of Organization of Scientific and Research Work of Students of Higher Medical Educational Institutions. Journal of Danubian Studies and Research*. 2018. Vol. 8, No. 2. P. 425-433.

Статті, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

9. Карпенко Ю.П. Особливості вивчення англійської мови майбутніми лікарями. *Молодий вчений*. Херсон, 2020. № 2 (78). С. 116-119.

10. Карпенко Ю.П. Теоретико-методологічні засади організації науково-дослідної діяльності студентів у медичному навчальному закладі.

Науковий вісник Ізмаїльського державного гуманітарного університету. Ізмаїл, 2017. Вип. 36. С. 111-115.

11. Карпенко Ю.П. Предметний гурток як засіб активізації пізнавального інтересу студентів до науково-дослідної діяльності. *Ukraine – EU. Innovations in Education, Technology, Business and Law: collection of international scientific papers.* Chernihiv: CNUT, 2018. С. 160-163.

Тези в матеріалах науково-практичних конференцій:

12. Карпенко Ю.П. Науково-дослідна робота студентів вищих медичних закладів як засіб активізації їхньої підготовки до професійної діяльності. *Модернізація освітньої системи: світові тенденції та національні особливості:* матеріали Міжнародної наукової конференції (23 лютого 2018 р., Каунас, Литва). Каунас, 2018. С. 143-146.

13. Карпенко Ю.П. Розвиток фахових компетентностей студента під час науково-дослідної діяльності. *Становлення та розвиток особистості в умовах інформаційної війни:* матеріали XI щорічної науково-практичної конференції Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського. Київ, 2018. С. 74-77.

14. Карпенко Ю.П. Чинники, які впливають на готовність майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності *Вища освіта в медсестринстві: проблеми і перспективи:* матеріали науково-практичної конференції з міжнародною участю (25-26 жовтня 2018 р., Житомир) / за ред. В.Й. Шатила. Житомир: Полісся, 2019. С.70-76.

15. Карпенко Ю.П. Безперервна освіта лікарів – запорука професійного самовдосконалення. *Міжнародна науково-практична конференція «Освіта дорослих в Україні і світі».* Одеса, 2020. Жовтень. С. 114 – 117.

16. Карпенко Ю.П. Використання проєктів в науково-дослідній роботі студентів вищих навчальних медичних закладів. *Інноваційні наукові дослідження у галузі педагогіки та психології:* матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (2-3 лютого 2018 р., Запоріжжя). Запоріжжя, 2018. С. 134-138.

Публікації Карпенко Ю. П. відповідають усталеним вимогам, достатньо повно відображають суть та результати виконаного дослідження.

Рекомендацій дисертації до захисту з урахуванням наукової зрілості пошукувача.

Дисертація Карпенко Юлії Петрівни «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» та пп. 9-18 «Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р.

№ 167) є підтвердженням того, що її автор оволодів теорією та методикою наукового пошуку та проявив себе вмілим дослідником.

З урахуванням цього кафедра педагогіки та менеджменту освіти Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка рекомендує завершене самостійне дослідження Карпенко Юлії Петрівни на тему: «Формування готовності майбутніх сімейних лікарів до науково-дослідної діяльності у процесі професійної підготовки» до захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки.

За затвердження висновку проголосували:

«за» – 10;

«проти» – немає;

«утримались» – немає.

Головуюча на засіданні фахового семінару,
доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
ЦДПУ імені Володимира Винниченка

 Філоненко О. В.

Рецензенти:

доктор педагогічних наук, професор
професор кафедри педагогіки та менеджменту освіти
ЦДПУ імені Володимира Винниченка

 Галета Я. В.

доктор педагогічних наук, професор,
доцент кафедри педагогіки та менеджменту освіти
ЦДПУ імені Володимира Винниченка

 Окольніча Т. В.

Відповідальність за атестацію
PhD

доктор педагогічних наук, професор,
завідувач кафедри педагогіки та менеджменту освіти
ЦДПУ імені Володимира Винниченка

 Радул В. В.

«26» лютого 2021 р.

